

PENGLIBATAN JIRAN MUDA DALAM AKTIVITI RUKUN TETANGGA DI DAERAH HULU LANGAT, SELANGOR

WAN ZUMAIZA WAN MUSTAPHA, SARJIT S. GILL & ISMI ARIF ISMAIL

ABSTRAK

Perpaduan kaum yang wujud di negara ini dikatakan masih bersifat luaran dan belum mencapai apa yang diidamkan oleh semua masyarakat Malaysia, iaitu perpaduan yang berasaskan saling menghormati, bersikap toleransi dan menghargai kepelbagaian. Usaha memupuk perpaduan perlu diteruskan untuk mencapai matlamat yang dihasratkan dan ia perlu ditanamkan dalam jiwa generasi muda yang merupakan bakal pelapis pemimpin negara. Golongan muda perlu mendekati masyarakat melalui penglibatan dalam pelbagai aktiviti kemasyarakatan. Penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti kemasyarakatan melalui aktiviti anjuran Rukun Tetangga dan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN) merupakan ke arah pemantapan perpaduan masyarakat peringkat komuniti. Oleh itu, artikel ini membincangkan penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti Rukun Tetangga di Kawasan Rukun Tetangga Daerah Hulu Langat, Selangor. Responden kajian ini ialah seramai 401 Jiran Muda yang berumur di antara 13 hingga 21 tahun yang terdiri dari kaum Melayu, Cina, India dan Bumiputera Sabah dan Sarawak. Artikel ini menunjukkan bahawa majoriti responden mempunyai tahap penglibatan yang sederhana dalam penglibatan aktiviti Rukun Tetangga. Artikel ini juga menunjukkan bahawa tahap penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti Rukun Tetangga masih belum mencapai tahap tinggi dan hanya pada tahap sederhana, iaitu 76.5%. Penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti Rukun Tetangga masih kurang memuaskan. Oleh itu, tahap penglibatan mereka boleh dipertingkatkan melalui usaha dan kerjasama Jawatankuasa Rukun Tetangga dan JPNIN.

Kata Kunci: *Penglibatan, Rukun Tetangga, Jiran Muda, Toleransi, Perpaduan*

ABSTRACT

Ethnicity unity in this country has not achieved the level Malaysia aspired to which is based on mutual respect, tolerance and diversity. The effort to nurture unity must be continued to achieve the objective of unity and must be embedded in our young generation who will be the country future leaders. The youth must bring themselves closer to the community through various community activities. The involvement of Jiran Muda which is based on community activities organised by Rukun Tetangga and JPNIN is another effort to strengthen the community bonding. The aim of the article is to measure the level of involvement of Jiran Muda in activities organised by Rukun Tetangga in the district of Hulu Langat, Selangor. The total number of respondents in this research was 401 youth or Jiran Muda within the age 13 to 21 of Malay, Chinese, Indian ethnicity and Bumiputera or the natives of Sabah and Sarawak. This findings showed that majority of the respondents only attained

average level involvement in Rukun Tetangga activities. It is also found that the level of involvement of Jiran Muda in the Rukun Tetangga activities has not achieve high level and was only average, at 76.5%. The involvement of Jiran Muda in Rukun Tetangga activities is still at unsatisfactory level. The level of involvement can still be enhanced through the efforts and collaboration of Rukun Tetangga Committee Members and JPNIN.

Keywords: *Participation, Rukun Tetangga, Youth, Tolerance, Unity*

PENGENALAN

Perpaduan antara etnik menjadi matlamat pembangunan negara sejak Rancangan Malaysia Kedua (1970-1974) dan matlamat perpaduan sentiasa termaktub dalam setiap rancangan pembangunan lima tahun negara. Ia kerana perpaduan adalah pemangkin kepada kestabilan sosial dan pembangunan sesebuah negara. Perpaduan juga mencetuskan keharmonian sosial, kestabilan politik dan pertumbuhan ekonomi. Oleh itu, perpaduan nasional sentiasa menjadi agenda utama untuk memantapkan semangat kekitaan sesama masyarakat yang berlainan latar belakang. Perpaduan yang sedia terjalin perlu diperkukuhkan lagi dengan mewujudkan suasana yang harmoni, progresif dan dinamik.

Persefahaman dan perpaduan antara kaum yang kita capai hari ini masih di tahap sederhana dan usaha perlu diteruskan agar generasi hadapan lebih memahami aspirasi negara untuk muncul sebagai model utama dalam aspek perpaduan dan kerjasama antara kaum (Wan Hashim, 1983). Pelbagai usaha telah diambil untuk mengukuhkan lagi hubungan sosial pelbagai etnik di negara ini serta membina masyarakat yang lebih adil dari segi struktur sosial dan ekonomi. Menyedari tentang pentingnya perpaduan nasional dalam konteks masyarakat berbilang bangsa dan etnik di Malaysia, teretusnya idea untuk menubuhkan Rukun Tetangga. Pada tahun 1975, Jemaah Menteri telah meluluskan undang-undang menguatkuasakan Rancangan Rukun Tetangga iaitu Peraturan- Peraturan Perlu (Masyarakat Berdikari), 1975 yang bermatlamat supaya masyarakat berbilang kaum berkenalan antara satu sama lain dan mengawal keselamatan kawasan masing-masing (Tun Abdul Razak, 1975).

Peranan utama Rukun Tetangga juga daripada aspek penganjuran kegiatan berbentuk kemasyarakatan, kebajikan dan pendidikan dan program meningkatkan perpaduan dan integrasi kaum. Jiran Muda merupakan salah satu dari cawangan di bawah Jawatankuasa Rukun Tetangga yang ditubuhkan bertujuan untuk menarik dan melibatkan golongan remaja dalam aktiviti kejiwaan dan pembangunan komuniti. Di samping mewujudkan interaksi di antara rakan sebaya dan penduduk di kawasan kejiwaan, tumpuan aktiviti yang dijalankan oleh Rukun Tetangga juga untuk menghindarkan golongan muda terlibat dalam gejala sosial.

Pelbagai usaha serta pendekatan yang telah dibuat oleh pihak Jabatan

Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN) untuk menonjolkan peranan Rukun Tetangga di peringkat komuniti serta menggalakkan penglibatan komuniti di kawasan kejiranan dalam aktiviti anjuran Rukun Tetangga seperti melalui program transformasi RT dan penggubalan Akta RT 2012 dan sebagainya. Cawangan Jiran Muda diwujudkan juga untuk memainkan peranan penting dalam membantu Rukun Tetangga untuk mencapai matlamat memupuk semangat perpaduan dalam kalangan masyarakat berbilang kaum. Walau bagaimanapun, Jiran Muda masih belum memperlihatkan peranannya dalam membantu RT dari segi menggalakkan interaksi masyarakat setempat dan membantu memberikan latihan yang bersesuaian untuk pembangunan belia dan komuniti. Oleh itu, penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti Rukun Tetangga perlu diberi perhatian dalam usaha menggalakkan Jiran Muda untuk terlibat secara aktif dalam aktiviti Rukun Tetangga.

Objektif Rukun Tetangga yang dibentuk adalah untuk memelihara, meningkatkan dan mengukuhkan perpaduan rakyat dan integrasi nasional selaras dengan dasar-dasar pembangunan negara berlandaskan Perlembagaan Persekutuan dan Rukun Negara (Shamsul Amri, 2008). Manakala Alias Mohamad (2005) mengemukakan konsep Rukun Tetangga seperti:

1. Membina komuniti dengan menggalakkan penyertaan dan tanggungjawab kepada Rukun Tetangga masing-masing dalam membangunkan komuniti;
2. Menjadi jambatan antara pemimpin dan orang ramai iaitu Rukun Tetangga sebagai platform kepada kedua-dua pihak melalui aktiviti sosial;
3. Meningkatkan keupayaan komuniti untuk menghadapi cabaran perubahan sosial, corak kehidupan dan sistem kekeluargaan;
4. Meningkatkan kualiti kehidupan melalui perkhidmatan sosial
5. Menggalakkan penyertaan yang aktif kalangan ahli dalam menggalakkan 'Satu Sektor KRT Satu Produk'.

Apabila membicarakan soal pembangunan komuniti, program yang dijalankan perlu menekankan pembentukan dan perancangan aktiviti-aktiviti yang terancang yang bertujuan untuk membangunkan masyarakat ke arah kehidupan yang lebih baik. Pembentukan program atau aktiviti merupakan proses merancang dan melaksanakan siri aktiviti untuk mencapai proses perubahan yang berkesan (Boyle, 1981). Pembangunan komuniti dalam pengertian ini dikaitkan dengan pelaksanaan program yang dilancarkan dengan kerjasama agensi kerajaan ataupun badan bukan kerajaan berbentuk pendidikan tidak formal, yang pada keseluruhannya program tersebut melibatkan penganjur yang membentuk program dengan masyarakat yang menerima program (Haris & Abdul Hadi, 2012).

Salah satu aspek yang penting dalam pembangunan komuniti ialah penglibatan anggota komuniti dalam projek dan program pembangunan yang diadakan adalah mengikut keperluan serta inisiatif komuniti itu sendiri. Ianya merupakan kerjasama secara bersepadu dan menyeluruh melibat semua pihak iaitu komuniti bersama dengan pihak tertentu yang dapat menyediakan dan memberikan

perkhidmatan yang dikehendaki oleh komuniti. Pembangunan komuniti yang mengandungi prinsip demokrasi memberikan peluang kepada rakyat untuk turut serta dan bekerjasama dengan pihak penganjur untuk kemajuan ekonomi serta sosial dalam komuniti. Penglibatan dan kerjasama anggota komuniti dapat melahirkan daya cipta baru dalam komuniti seperti mengekalkan idea-idea yang kreatif, cara menyusun dan membimbing organisasi sosial dengan berkesan (Benny, 2007).

Pemimpin masyarakat merupakan individu penting yang dapat membantu masyarakat untuk menyusun dan merancang program berdasarkan kehendak semasa masyarakat (Killacky & Karam, 1993). RT memainkan peranan penting dalam penyusunan serta pelaksanaan aktiviti yang bersesuaian dengan keperluan masyarakat serta menggalakkan penglibatan daripada pelbagai lapisan umur serta pelbagai etnik. Kajian Meor Azam (2010) menunjukkan hubungan dan penglibatan secara berterusan menerusi pelaksanaan aktiviti mampu mengintegrasikan Jiran Muda dalam komuniti kejiranan dan penyertaan Jiran Muda dalam aktiviti mentransformasikan mereka sebagai ahli komuniti yang komited ke arah memperkasakan institusi kejiranan. Klein (2006) menyatakan bahawa pembangunan diri generasi muda lebih berkesan dengan agensi atau organisasi yang berkaitan dengan komuniti di kawasan kediaman mereka. Rukun Tetangga merupakan organisasi yang memainkan peranan secara langsung dalam membangunkan diri Jiran Muda khususnya di kawasan kejiranan serta memupuk semangat perpaduan dalam kalangan masyarakat.

TINJAUAN LITERATUR

Kajian yang dijalankan oleh Rabushka (1969), Sanusi Osman (1982), Shafiee Bohari et al (1994) dan Tan Min Nee (1999) menunjukkan Rukun Tetangga (RT) daripada aspek kejiranan dalam satu-satu kawasan akan melibatkan penyertaan pelbagai kaum dan etnik untuk memungkinkan berlakunya proses kenal-mengenal, interaksi dan perpaduan (Mohd Taib, 2007). Mohd Taib (2009) menyatakan konsep Program RT iaitu yang melibatkan masyarakat Malaysia terdiri dari pelbagai kaum iaitu Melayu Cina, India dan Pribumi yang mempunyai kepelbagaian agama, budaya, bahasa dan adat resam masing-masing menjalankan pelbagai aktiviti bagi mewujudkan perpaduan kaum. Ini bermakna bahawa Rukun Tetangga diwujudkan untuk memupuk amalan budaya setempat dengan menjalankan pelbagai aktiviti ke arah mewujudkan perpaduan serta pembangunan masyarakat yang sejahtera dan harmoni.

Aspek penglibatan merupakan faktor penting yang menyumbang kepada pembangunan terutama dalam konteks pembangunan komuniti. Menerusi penglibatan, komuniti dapat membentuk keupayaan mereka dan membina pendayaupayaan komuniti. Penglibatan komuniti disepadukan dengan usaha pihak kerajaan (United Nation, 1960) bagi tujuan mensejahterakan komuniti. Penglibatan dilihat sebagai satu proses dan ia bersifat berterusan. Penglibatan sebagai satu proses boleh dilihat pada peringkat membuat keputusan, melaksana, menikmati faedah dan

juga menilai sesuatu program atau projek (Cohen & Uphoff, 1980).

Rahnema (2007) menekankan peranan aktif komuniti mesti berlaku atau digerakkan secara sedar dan bebas/sukarela, bukan seperti yang kerap berlaku dengan komuniti yang diminta atau dilibatkan dalam kegiatan atau pada pada peringkat projek tertentu sahaja sebagai memenuhi syarat “penyertaan komuniti”. Penyertaan komuniti secara sedar beerti komuniti seharusnya memahami tujuan dan kemungkinan kesan-kesan dan implikasi penyertaan mereka. Penyertaan atau penglibatan aktif dan inisiatif komuniti merupakan suatu mekanisme utama dalam proses pemeraksanaan di mana komuniti itu sendiri mesti terlibat, bergerak dalam keseluruhan proses kerja, bukan selaku pemerhati/ penerima atau ikut serta dalam hal-hal tertentu sahaja (Azizan, 2013). Sebagai sukarelawan komuniti pula, mereka harus mempunyai minat dan keprihatinan terhadap komuniti mereka dan sedia berkongsi dengan rela hati, ikhlas, dan tanpa mengharapkan ganjaran material (Azimi Hamzah & Turiman Suandi, 1996).

Mohd Fazli (1999) menjalankan kajian berkaitan penglibatan remaja dalam program Jiran Muda (JM) mendapati sejumlah besar remaja terlibat dalam kegiatan JM disebabkan pengaruh ahli keluarga yang terlibat secara langsung dengan kegiatan Rukun Tetangga di kawasan berkenaan. Kajian mendapati kerjasama antara golongan dewasa dan belia di kawasan kejiranan melahirkan kemesraan antara ibu bapa dan anak-anak selain mewujudkan kekuatan sosial melalui kesepaduan yang kukuh dalam institusi keluarga, kejiranan dan masyarakat (Ianni, 1996).

Berdasarkan kajian Haslinda Hashim dan Regina Abdullah (2009), mengenai penglibatan komuniti dalam program pembangunan luar bandar mendapati bahawa tahap penglibatan komuniti tersebut adalah amat rendah. Ia disebabkan oleh faktor kekurangan maklumat yang disalurkan kepada komuniti, komuniti tidak terlibat dalam proses membuat keputusan dan juga faktor ketelusan dalam membuat keputusan. Didapati bahawa faktor penglibatan di tahap sederhana, ada kemungkinan sekiranya maklumat tentang aktiviti Rukun Tetangga khususnya untuk Jiran Muda ini disebar luaskan kepada komuniti akan dapat menarik minat golongan muda supaya turut terlibat dan dapat meningkatkan lagi tahap penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti RT.

Ini disokong dengan kajian Meor Azam (2010) tentang keberkesanan organisasi Jiran Muda di Kawasan Rukun Tetangga Taiping, Perak yang menunjukkan bahawa melalui pengetahuan mampu menarik minat Jiran Muda untuk mendekati dan menyertai organisasi Jiran Muda dan penyertaannya meningkatkan pengetahuan mengenai peranan dan hala tuju organisasinya. Walau bagaimanapun responden Jiran Muda memberikan maklum balas bahawa kurang mendapat perhatian yang sewajarnya dari Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional terutama melibatkan aspek perlantikan, geran peruntukan, pembangunan dan kebajikan Jiran Muda (Meor Azam, 2010).

Menurut Asnarulkhadi & Fariborz (2009), proses penglibatan dalam pembangunan komuniti diperkasakan dengan kemampuan membuat perubahan berdasarkan keperluan sendiri dan setelah mengetahui masalah yang dihadapi. Individu perlu berinteraksi dan mempengaruhi antara satu sama lain, menggerakkan dan menguruskan berdasarkan apa yang ditentukan, melakukan dan mengambil tindakan menyeluruh untuk menyelesaikan masalah bagi mencapai matlamat yang ingin dicapai. Oleh itu pemerksaan penglibatan dalam aktiviti perpaduan melalui penglibatan ahli komuniti perlu berdasarkan kemampuan individu sendiri untuk membuat perubahan berdasarkan keperluannya dan masalah yang dihadapi melalui interaksi dengan komuniti dan melaksanakan aktiviti ke arah penyelesaian masalah dan mencapai apa yang disasarkan.

Dalam konteks aktiviti ke arah perpaduan, matlamat yang ingin dicapai ialah untuk mengukuhkan perpaduan masyarakat yang berbilang kaum di komuniti Rukun Tetangga melalui aktiviti yang dijalankan oleh Rukun Tetangga. Proses untuk mencapai matlamat tersebut tidak dapat dicapai sekiranya masalah yang dihadapi individu sebagai ahli komuniti tetapi tidak dikongsi dengan ahli komuniti, sokongan dan komitmen ahli komuniti juga diperlukan untuk memperkasakan komuniti secara menyeluruh melalui penglibatan dalam pembangunan komuniti dan pemerksaan individu juga menyumbang kepada pemerksaan seluruh komuniti (Kieffer, 1984).

METODOLOGI

Reka bentuk kajian ini adalah penyelidikan deskriptif dengan menggunakan borang soal selidik. Penyelidikan deskriptif digunakan untuk memperihalkan sesuatu situasi atau fenomena secara sistematik. Kajian ini adalah merupakan kajian lapangan yang bertujuan untuk mengetahui penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti Rukun Tetangga, maka reka bentuk kajian yang dipilih ialah berbentuk kajian tinjauan. Kaedah tinjauan ini dipilih kerana kajian tinjauan mewakili semua kaedah kajian yang dilakukan untuk mengumpul data secara terus daripada sekumpulan subjek (Piaw, 2006). Menurut (Noraini Idris, 2010), kajian tinjauan sangat berguna apabila berhubung dengan fenomena yang tidak dapat diperhatikan secara langsung.

Kajian ini dijalankan di Kawasan Rukun Tetangga di daerah Hulu Langat, Selangor. Lokasi kajian ini dipilih kerana bersesuaian keadaan masyarakat multi-ethnic di kawasan ini. Selain faktor pemilihan lokasi melibatkan kawasan Rukun Tetangga daerah Hulu Langat yang terbanyak di Selangor, iaitu sebanyak 197 Rukun Tetangga dan aktif dalam melaksanakan pelbagai aktiviti Rukun Tetangga yang melibatkan Jiran Muda, iaitu sekurang-kurangnya 30 aktiviti setiap bulan. Negeri Selangor mempunyai jumlah Rukun Tetangga yang terbanyak di Semenanjung Malaysia, iaitu sebanyak 882 Kawasan Rukun Tetangga. Jumlah cawangan Jiran Muda daerah Hulu Langat juga adalah terbanyak iaitu sebanyak 83 cawangan. Dalam kajian ini, sampel kajian terdiri daripada 401 orang Jiran Muda (13-21 tahun) terpilih di daerah Hulu Langat terdiri daripada kaum Melayu, Cina, India dan bumiputera Sabah dan Sarawak yang merupakan sampel bagi mewakili populasi

belia di Negeri Selangor. Penentuan sampel responden pula adalah berasaskan formula pengiraan Krejcie dan Morgan (1970).

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Jadual 1: Taburan Keseluruhan Demografi Responden Jiran Muda di Kawasan Rukun Tetangga Daerah Hulu Langat

Item	(n)	Peratusan (%)
Umur		
13-15	188	47
16-18	173	43
19 -21	40	10
Jantina		
Lelaki	229	57.1
Perempuan	172	42.9
Etnik		
Melayu	362	90.3
Cina	1	0.2
India	26	6.5
Bajau	2	0.5
Iban	1	0.2
Murut	1	0.2
Tiada jawapan	8	2.0
Agama		
Islam	361	90
Buddha	1	0.2
Hindu	26	6.5
Kristian	2	0.5
Tiada jawapan	11	2.7
Tahap Pendidikan		
UPSR	153	38.2
PMR	138	34.4
SPM	94	23.4
STPM	3	0.7
SIJIL KEMAHIRAN	8	2.0
DIPLOMA	5	1.2

Berdasarkan Jadual 1, responden kajian ini terdiri dari yang berumur 13-21 tahun. Umur responden dibahagikan kepada tiga kelas umur iaitu, 47% (188) responden berumur dalam lingkungan 13-15 tahun, diikuti 43% (173) berumur dalam lingkungan 16-18 tahun dan 40% (40) berumur dalam lingkungan 19-21

tahun. Majoriti responden kajian ini berusia antara 13-15 tahun manakala responden yang paling sedikit dalam lingkungan umur 19-21 tahun. Manakala daripada segi taburan jantina, Secara umumnya, majoriti jantina responden kajian ini ialah dalam kalangan golongan lelaki iaitu seramai 229 orang bersamaan (57.1%). Manakala responden perempuan pula adalah seramai 172 iaitu (42.9%).

Taburan daripada segi etnik menunjukkan etnik Melayu adalah yang paling ramai iaitu sebanyak 90.3% (362) dan diikuti dengan kaum India sebanyak 6.5% (26 orang), kaum Cina 0.2% (1), terdapat juga kaum dari Sabah iaitu Bajau 0.5% (2), dan dari Sarawak iaitu Iban 0.2% (1) dan Murut 0.2% (1). Taburan kaum kajian ini menunjukkan bahawa majoriti etnik Melayu terlibat dalam aktiviti anjuran JPNIN. Taburan mengikut agama pula secara umum, majoriti responden hasil kajian adalah beragama Islam iaitu 90% (361), diikuti 0.2% (1) beragama Buddha, 6.5% (26) beragama Hindu dan 0.5% (2) beragama Kristian serta 2.0% (11) tidak mengisi jawapan. Manakala tahap pendidikan responden pula majoriti mempunyai tahap pendidikan responden ialah UPSR iaitu sebanyak 38.2% (153 orang) diikuti dengan PMR 34.4% (138 orang), SPM 23.4% (94), STPM 0.7% (3), Sijil Kemahiran 2.0% (8) dan Diploma 1.2% (5).

Jadual 2: Ahli Jiran Muda

Jantina	n	Peratusan (%)
Ahli	334	83.3%
Bukan Ahli	67	16.7%
Jumlah	401	100.0

Majoriti responden kajian ini iaitu 83.3% (334) menjawab mereka ahli Jiran Muda manakala 16.7% (67) menjawab mereka bukan ahli Jiran Muda. Ini menunjukkan bahawa masih terdapat responden yang tidak mengetahui mereka adalah Jiran Muda, ini merujuk kepada Pekeliling Rukun Tetangga iaitu semua remaja lingkungan umur 13-21 tahun di Kawasan Rukun Tetangga ialah ahli Jiran Muda dan keseluruhan responden dari Kawasan Rukun Tetangga daerah Hulu Langat.

Jadual 3: Tempoh Penglibatan dalam Aktiviti RT

Bulan	n	Peratusan (%)
1 – 12	237	59.1%
Lebih dari 12	164	40.8%
Jumlah	401	100.0

Majoriti responden kajian iaitu 59.1% (237) telah melibatkan diri dalam Jiran Muda dalam tempoh 1 hingga 12 bulan. Manakala 40.8% (164) terlibat dalam Jiran Muda lebih dari 12 bulan. Ini menunjukkan bahawa majoriti responden masih baru melibatkan diri dalam aktiviti Rukun Tetangga.

Jadual 4 : Penglibatan Jiran Muda dalam Aktiviti Rukun Tetangga (RT)

Jantina	n	Peratusan (%)
Galakkan RT	154	38.4%
Bukan Galakkan RT	247	61.6%
Jumlah	401	100.0

Majoriti responden kajian iaitu 61.6% (247) tidak mendapat galakkan dari RT untuk terlibat dalam aktiviti Jiran Muda. Manakala 38.4% (154) menjawab mendapat galakkan daripada pihak RT. Ini menunjukkan RT masih belum memainkan peranan sepenuhnya untuk menggalakkan Jiran Muda terlibat dalam aktiviti Rukun Tetangga. Oleh itu, RT perlu lebih prihatin untuk memberikan dorongan serta galakan kepada golongan muda untuk terlibat dalam aktiviti yang dijalankan oleh RT.

Jadual 5: Inisiatif Penglibatan dalam Aktiviti RT

Jantina	n	Peratusan (%)
Diri Sendiri	43	10.7%
Orang Lain	358	89.3%
Jumlah	401	100.0

Jadual berikutnya pula menunjukkan bahawa orang lain yang turut memberikan galakkan kepada mereka seperti rakan-rakan, keluarga lebih memainkan peranan yang tinggi dalam menggalakkan Jiran Muda untuk terlibat dalam aktiviti Rukun Tetangga iaitu 89.3% (358). Manakala 10.7% (43) yang terlibat atas kehendak diri sendiri. Ini menunjukkan semangat sukarela untuk terlibat dalam aktiviti Rukun Tetangga masih di tahap rendah dan perlu dipertingkatkan lagi.

Jadual 6 : Tahap Penglibatan Keseluruhan Jiran Muda

Tahap	Bil. Responden	Peratus
Rendah	60	15%
Sederhana	305	76.5%
Tinggi	34	8.5%
Tidak menjawab	1	0.2%
Jumlah	401	100.0%

Secara keseluruhannya penglibatan responden dalam aktiviti Rukun Tetangga adalah pada tahap sederhana 76.5% (305), manakala 15% (60) di tahap rendah dan hanya 8.5% (34) pada tahap tinggi. Hasil kajian menunjukkan bahawa tahap penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti Rukun Tetangga belum mencapai tahap

tinggi walaupun tahap persepsi Jiran Muda tentang nilai perpaduan adalah tinggi iaitu 89%. Ini menunjukkan bahawa Jiran Muda masih kurang terlibat dalam aktiviti Rukun Tetangga. Menurut kajian Indeks Belia Malaysia (2008) menunjukkan bahawa keterlibatan belia dalam kerja-kerja sukarelawan ialah sebanyak 67.4% pada tahun 2008. Terdapat peningkatan golongan muda dalam daya saing kesukarelaan pada tahun 2015 iaitu 67.9 pada tahun 2015 (Indeks Belia Malaysia, 2015). Walau bagaimanapun peratusan peningkatan tersebut masih pada tahap kurang memuaskan dan perlu ditingkatkan melalui peningkatan semangat perpaduan dalam kalangan golongan muda untuk memberikan sumbangan sukarela untuk komuniti.

Asnarulkhadi (2003) mengemukakan tentang penentu kejayaan usaha pembangunan komuniti bergantung kepada penyertaan komuniti termasuk penglibatan dalam menggubal rancangan, membuat keputusan, mengambil bahagian dalam pelaksanaan, menikmati faedah penglibatan serta membuat penilaian dalam aktiviti yang disertai. Aspek penglibatan merupakan faktor penting yang menyumbang kepada pembangunan terutama dalam konteks pembangunan komuniti. Menerusi penglibatan, komuniti dapat membentuk keupayaan mereka dan membina pendayaupayaan komuniti.

Penglibatan Jiran Muda juga dilihat mengambilkira faedah yang diperoleh sama ada dalam bentuk kebendaan atau bukan kebendaan yang mampu meningkatkan keupayaan, kemampuan dan kebolehan seseorang termasuklah yakin kebolehan sendiri (Chrislip, 1995), selain yakin boleh menguasai kehidupan (Arai & Pedlar, 1997), beroleh pengetahuan dan kecekapan (Masschelein & Quaghebeur, 2006). Oleh itu, Jiran Muda masih tetap terlibat dalam aktiviti yang dianjurkan oleh RT. Sekiranya semua aspek yang dinyatakan di atas terutama meningkatkan keupayaan dan kemampuan individu terutama dalam menguasai kehidupan diberi penekanan dalam aktiviti RT, ia juga akan memberi impak yang lebih positif dan meningkatkan penglibatan Jiran Muda ke tahap yang lebih tinggi.

Jadual 7 : Tahap Penglibatan Mengikut Jantina

Jantina	n	Peratusan (%)
Lelaki	229	57.1%
Perempuan	172	42.9 %
Jumlah	401	100.0%

Berdasarkan tahap penglibatan mengikut jantina pula tidak menunjukkan perbezaan yang ketara antara penglibatan remaja lelaki dan remaja perempuan. Walau bagaimanapun remaja lelaki menunjukkan penglibatan di tahap yang lebih tinggi berbanding perempuan iaitu sebanyak 57% (229) manakala penglibatan remaja perempuan iaitu sebanyak 42.9% (172).

Jadual 8 menunjukkan tahap penglibatan mengikut etnik menunjukkan majoriti penglibatan kaum Melayu adalah tinggi iaitu 90.3% (362) iaitu hampir

keseluruhan penglibatan adalah melibatkan kaum Melayu. Manakala yang kedua tertinggi iaitu kaum India tetapi masih di tahap yang rendah iaitu 6.5% (26) manakala kaum Cina pula hanya 1 orang (0.2%). Kedudukan tahap penglibatan daripada etnik lain yang sangat rendah ini amat mengecewakan dan menunjukkan hanya remaja kaum Melayu sahaja yang terlibat secara dalam aktiviti anjuran RT dan JPNIN. Sehubungan dengan itu, langkah pro aktif yang sewajarnya perlu diambil oleh pihak RT dan JPNIN untuk melibatkan kaum lain menyertai aktiviti dan program anjuran RT. Indikator ini juga menunjukkan aktiviti yang dijalankan oleh pihak RT dan JPNIN kurang menarik minat kaum lain untuk turut serta melibatkan diri dalam aktiviti kemasyarakatan oleh RT khususnya di Kawasan RT.

Jadual 8 : Tahap Penglibatan Mengikut Etnik

Etnik	n	Peratusan (%)
Melayu	362	90.3
Cina	1	0.2
India	26	6.5
Bajau	2	0.5
Iban	1	0.2
Murut	1	0.2
Tiada maklumat	8	2.0
Jumlah	401	100.0%

Mohd Taib (2009) menyatakan konsep Program Rukun Tetangga iaitu yang melibatkan masyarakat Malaysia terdiri dari pelbagai kaum iaitu Melayu Cina, India dan Pribumi yang mempunyai kepelbagaian agama, budaya, bahasa dan adat resam masing-masing menjalankan pelbagai aktiviti bagi mewujudkan perpaduan kaum. Ini kerana Rukun Tetangga diwujudkan untuk memupuk amalan budaya setempat dengan menjalankan pelbagai aktiviti ke arah mewujudkan perpaduan serta pembangunan masyarakat yang sejahtera dan harmoni. Artikel ini menunjukkan kaum Melayu lebih ramai yang terlibat dalam aktiviti yang dianjurkan oleh RT walaupun tujuan RT diwujudkan ialah untuk mengeratkan perpaduan pelbagai kaum dan etnik.

Oleh itu, hasrat untuk melibatkan semua kaum dan etnik dalam aktiviti anjuran RT masih belum mencapai matlamatnya berdasarkan responden kajian ini yang majoritinya berbangsa Melayu. Oleh itu, bagi memastikan keberkesanan penglibatan, strategi pembangunan komuniti memerlukan keputusan dibuat bersama-sama dengan komuniti setempat atau sekurang-kurangnya maklumat dan cadangan diperolehi daripada komuniti (Wates, 2000).

KESIMPULAN

Keseluruhan artikel ini menunjukkan penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti RT berada pada tahap sederhana dan masih mempunyai ruang untuk meningkatkan

lagi penglibatan Jiran Muda dalam aktiviti RT ke tahap yang tinggi melalui sebaran maklumat, galakan, dorongan serta bimbingan daripada semua pihak terutama pihak RT dan JPNIN. Selain memberikan peluang kepimpinan organisasi RT yang melibatkan Jiran Muda diasah sebagai pemimpin generasi akan datang yang secara aktif akan terlibat secara langsung daripada peringkat awal perancangan aktiviti RT. Berdasarkan perbincangan yang dikemukakan, penglibatan Jiran Muda terhadap hanya mengambil bahagian dalam pelaksanaan dan tidak terlibat dalam menggubal perancangan aktiviti, membuat keputusan serta penilaian. Walau bagaimanapun Jiran Muda memperoleh faedah yang positif dalam mengikuti aktiviti anjuran RT. Pihak RT juga disarankan supaya melibatkan Jiran Muda dalam perancangan program pada peringkat awal, selain pandangan serta cadangan Jiran Muda juga perlu diberi pertimbangan dalam memilih aktiviti yang bersesuaian yang mampu menarik minat golongan muda. Aktiviti RT juga perlu mengambilkira aspek pembangunan belia positif sebagai rujukan untuk menepati keperluan golongan muda serta seiring dengan perkembangan semasa.

Secara keseluruhan artikel ini juga menunjukkan penglibatan Jiran Muda yang majoritinya melibatkan etnik Melayu walaupun aktiviti RT menggalakkan penglibatan pelbagai etnik dan agama dalam aktiviti RT. Oleh yang demikian, usaha untuk menarik minat etnik lain untuk melibatkan diri dalam aktiviti RT perlu dilakukan untuk mengimbangi penglibatan yang tidak hanya tertumpu kepada etnik tertentu sahaja tetapi mampu memberikan peluang kepada semua etnik untuk bersama-sama memberikan cadangan serta berganding bahu melibatkan diri dalam aktiviti RT yang merupakan usaha murni ke arah pemupukan perpaduan nasional. Selain usaha meningkatkan tahap perpaduan nasional perlu dikoordinasikan secara sistematik antara semua pihak dan tidak hanya meletakkan tanggungjawab sepenuhnya ke atas RT dan JPNIN.

PENGHARGAAN

Penulis merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia (IYRES), Kementerian Belia dan Sukan Malaysia kerana membiayai geran penyelidikan ini.

RUJUKAN

- Alias Mohammad. 2005. *Managing Rukun Tetangga in a Multicultural Society*. Dlm. Muhammad Kamarul Kabilan & Zaharah Hassan (pnyt.) *Reading on Ethnic Relations in a Multicultural Society Promoting National Unity and the Practice of Noble Values*, hlm.115-120. Serdang: Fakulti Pendidikan, Universiti Putra Malaysia.
- Arai, S. M., and Pedlar, A. M. 1997. *Building communities through leisure: citizen participation in a healthy communities initiative*, *Journal of Leisure Research*, 29 (2), 167-182.

- Asnarulkhadi Abu Samah & Fariborz, A. 2009, "Empowerment as an Approach for Community Development in Malaysia", *World Rural Observation*, 1 (2), 63-68.
- Asnarulkhadi Abu Samah. 2003. *Pengenalan Pembangunan Komuniti*. Serdang, Selangor: Percetakan Selaseh Sdn Bhd.
- Azizan Bahari. 2013. *Bekerja dengan Komuniti*. Kuala Lumpur: Qarya.
- Azimi Hamzah dan Turiman Suandi. 1996. Isu dan cabaran dalam pembangunan belia: beberapa pemerhatian penting. Kertas kerja dibentangkan di Persidangan Majlis Perundingan Belia Negeri Sembilan.
- Azimi Hamzah. 2007. *Ciri Komuniti Progresif*. Kertas Kerja Seminar Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung, Pekan, Pahang.
- Benny Thomas Vivian. 2007. *Pengaruh Sikap dan Motivasi Terhadap Komitmen Ahli Dalam Pelbagai Aktiviti Rukun Tetangga di Kawasan RT Taman Sri Jelok, Kajang, Selangor*. Unpublished Tesis Sarjana, Universiti Putra Malaysia.
- Boyle, P. G. 1981. *Planning Better Programs*. New York: McGraw-Hill.
- Chrislip, D. 1995. *Pulling together - creating a constituency for change*. *National Civic Review*, Winter, 21-29.
- Cohen, J.M., and Uphoff, N. 1980. "Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity" *World Development*, 8, 213-235.
- Haslinda Hashim dan Regina Abdullah. 2009. *Penglibatan Komuniti dalam Program Pembangunan Luar Bandar: Kajian Kes di Pusat Pertumbuhan Desa Gedong, Sarawak*. *Akademika*, 77, 41-67.
- Haris Abd Wahab. 2007. *Penglibatan Masyarakat Tani dalam Pembangunan Komuniti*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Iaani, & Francis, A. J. 1996. *The caring community as a context for joining youth needs and program services*. *The Journal of Negro Education*, 65 (1), 71-91.
- Indeks Belia Malaysia. 2008. Putrajaya: Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia.
- Indeks Belia Malaysia. 2015. Putrajaya: Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia.

- Kieffer, C. 1984. 'Citizen Empowerment: A Development Perspective, in Rappaport, J., Swift, C. and Hess, R. (eds), *Studies in Empowerment: Steps Toward Understanding and Action*, New York: Haworth, 9-36.
- Killacky, J & Karam-Gillet-Karam, Rosemary. 1994. Pathways to tomorrow: a conversation about community-based programming. *Journal of Community Development Society* 25 (1):110-122.
- Klein, J. D., Sabaratnam, P., Matos, A. M., Smith, S. M., Kodjo, C., Lewis, K., et al. 2006. Development and factor structure of a brief instrument to assess the impact of community programs on positive youth development: The Rochester Evaluation of Asset Development for Youth (READY) tool. *Journal of Adolescent Health*, 39 (2), 252-260.
- Krejcie, R.V & Morgan, D.W. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30: 607-610.
- Masschelein, J., and Quaghebeur, K. 2006. Participation Making a Difference? Critical Analysis of the Participatory Claims of Change, Reversal, and Empowerment Interchange, 37(4), 309-33.
- Meor Azam Meor Harun. 2010. Penilaian keberkesanan organisasi Jiran Muda dalam Kawasan Rukun Tetangga di Taiping, Perak. Unpublished Latihan Ilmiah. Universiti Sains Malaysia.
- Mohd. Fazli Sabri. 1999. Penglibatan golongan remaja dalam program Jiran Muda. Unpublished Latihan Ilmiah. Universiti Putra Malaysia.
- Mohd Taib Dora. 2009. Keberkesanan Program Rukun Tetangga dalam Memupuk Perpaduan dan Integrasi Nasional. *Jurnal Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional*, 1(1):33-47.
- Noraini Idris (Pnyt). 2010. *Penyelidikan dalam Pendidikan*. Kuala Lumpur: McGraw-Hill (M)
- Piaw, C. Y. 2006. *Kaedah Penyelidikan*. Kuala Lumpur: McGraw Hill.
- Rabushka. 1969. "Integration in a Multi-Racial Institution.: Ethnic Attitudes among Chinese and Malay Students at the University of Malaya", *Race*, No.1 Julai.
- Rahnema, Majid 1997. "Participation", in Wolfgang Sachs (ed.) *The Development Dictionary. A Guide to Knowledge as Power*, New Delhi: Orient Longman Limited.

- Sanusi Osman, 1989. *Ikatan Etnik dan Kelas di Malaysia, Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.*
- Shafiee Bohari et al. 1994. *Kajian Kejiranan di Kalangan Penduduk Kawasan Rukun Tetangga Balairaya Kuching Sarawak. Angkatan Zaman Mansang (AZAM) Sarawak.*
- Shamsul Amri Baharuddin. 2008. *Modul Hubungan Etnik. Shah Alam: Pusat Penerbitan Universiti Teknologi Mara.*
- Tan Min Nee. 1998/1999. *Reaksi Penduduk Terhadap Skim Rukun Tetangga: Satu Kajian Kampung Sembulan Lama. Unpublished thesis. Sekolah Sains Sosial. Universiti Malaysia Sabah.*
- Tun Abdul Razak Hussien. 1975. *Ucapan-Ucapan Tun Haji Tun Abdul Razak Hussien. Jilid 2. Kuala Lumpur. Arkib Negara Malaysia.*
- United Nation. 1960. *Community Development and Economic Development: A Study of the Contribution of Rural Community Development Programmes to National Economic Development in Asia and Far East, Economic Commission for Asia and the Far East, Bangkok.*
- Wan Hashim Wan Teh, 1983. *Race Relations in Malaysia, Petaling Jaya: Heinemann Educational Books.*
- Wates, N. 2000. *The Community Planning Handbook. London: Earthscan.*

Profil Penulis:**Wan Zumaiza Wan Mustapha, BSc**

Calon Master Pembangunan Komuniti

Jabatan Sains Kemasyarakatan dan Pembangunan

Fakulti Ekologi Manusia, Universiti Putra Malaysia (UPM)

wanzumaiza@jpnin.gov.my

Sarjit S. Gill, PhD

Jabatan Sains Kemasyarakatan dan Pembangunan

Fakulti Ekologi Manusia, Universiti Putra Malaysia (UPM)

Merangkap

Ketua Kluster Keharmonian Sosial

Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia (IYRES)

Kementerian Belia dan Sukan Malaysia.

sarjit@upm.edu.my

Ismi Arif Ismail, PhD

Profesor Madya

Fakulti Pengajian Pendidikan

Universiti Putra Malaysia (UPM)

ismi@upm.edu.my